

Sjarmerende uten brodd

Av Elisabeth Leinslie

Ugras

Av: Inga Seim

Regi: Mette Brantzeg

Med: Kathrine Kolgrov, Lasse Valdal, Kristin Kajander, Gro Ann Uthaug, Janka Stensvold, Mari Odden Nymoen, Thea Danielsen Fjørtoft, John Nyutstumo

Musikk: Bjarne S. Kvinnsland

Hedmark Teater, gjestespill på Black Box Teater

Urpremiere på Gjøvik Kino 12.januar 2007

Høsten 2003 etablerte Hedmark Teater prosjektet *Ny Innlandsdramatikk*. Målet med prosjektet er å skape dramatikk med tilknytning i eget distrikt. Et knippe tekster er valgt ut etter to åpne runder, og de utvikles nå videre i nært samarbeid med dramaturgen for prosjektet, Halldis Hoaas. Førstemann ut til å få sin tekst iscenesatt var debutant Sigmund Løvåsen fra Trysil med stykket *Daga* (2004). Inga Siems *Ugras* (2006), er andremann ut, hun debuterte som forfatter i 1985, mens *Ugras* er hennes debut som dramatiker.

Velbrukt tematikk

Historien om ugrasbarna er lagt til Hunn offentlige internatskole for evneveike på Gjøvik. Hunn skole eksisterte i virkeligheten, og Siems historie forankres i skolens miljø på 1950-tallet. Skolen huset da fremdeles både gutter og jenter, og det er nettopp rundt vennskapet mellom en gutt og en jente historien dreier seg. Knut og Irma som ikke er såkalte evneveike, men har dysleksi og lider av traumer som har ført til stumhet. At barn som var åndsfriske ble sendt til Hunn er en del av den autentiske situasjonen på skolen, og belyser en av mange overgrep institusjonen voldte mot de unge.

Institusjonelle overgrep mot unge er forestillingens hovedtematikk – et tema som er behandlet gjentatte ganger i ulike medier til ulike tider. – Og godt er det, denne form for overgrep er for alvorlig til og koster under teppet. Grunnet det velbrukte temaet stiller *Ugras* seg i en posisjon med mange fallgruver, hvor forutsigbarhet vel er den mest nærliggende. Og forutsigbart er det; historien om de to unge som får sitt trygge vennskap ruinert av institusjonen og med det påføres flere sår som påvirker deres atferd, har vi hørt mange ganger. Men i Brantzeps regi beholder historien en viss originalitet, hvor et frodig persongalleri og tidvis sterke dialoger beveger systemkritikken inn i en nyansert og medmenneskelig sfære.

Uten brodd

Forestillingen starter med det jeg forstår er autentiske radioopptak fra 50-tallet. Flere lydklipp legges over hverandre og initierer med det en stemning og en teknikk som videreføres i flere scener. Lydklippenes sammensetning genererer en form for uoversiktighet eller kaos, som man kan si speiler situasjonen for de unge og i skolens system. De unge er urolige for hva fremtiden vil bringe, de er redde, de savner sine hjem og foreldre, mens skolens ansatte er splittet i synet på hvordan institusjonen skal drives. Sistnevnte kommer godt frem i en scene hvor de to lærerne og bestyrerinnen krangler og snakker i munnen på hverandre. Scenen var urytmisk og famlende i spillet, men konflikten mellom de voksnes verdigrunnlag kom allikevel frem.

Hovedkonflikten blant de ansatte utspiller seg mellom bestyrerinnen og Elise Blaaw. Gro Ann Uthaug gir oss den klassiske bestyrerinnen vi har sett flere ganger før; tynn, snerpete og streng, men med ambisjoner for skolen – hun ønsker blant annet å skape en egen pedagogikk. Tross gode intensjoner, ødelegges dette av hennes heftige temperament, strenge verdigrunnlag og uvitenhet om de unges behov. I forsiktig opposisjon til bestyrerinnen står Elise Blaaw (Kristin Kajander), en spesiallærer og humanist som ser ungdommenes potensialer. Sjelden går hun i åpen konflikt med bestyrerinnen, dessverre. Dette er nok en veldig realistisk tolkning av læreren, men dramaturgisk ville det vært mer interessant med en karakter som gikk i konflikt.

Generelt sett er det en svakhet ved produksjonen at det er for lite motstand. Det ligger nok masse vilje og kraft bak Siems historie, men dette kommer verken frem i teksten eller iscenesettelsen. Brantzeg har gjort mye for at historiens potensielle sprengkraft skal forløses scenisk. Lyd, lys og en aktiv bruk av rommet fra ytre scenekant til oppunder taket, skaper dynamikk og tar oss med til både sovesal, spisesal, bestyrerinnens kontor, skogen, hagen og innsjøen. I tillegg finner vi et knippe sjarmerende og temperamentsfulle karakterer som i seg selv gjør forestillingen vert å se. Dessverre må skuespillerne sloss med replikker som altfor ofte detter rett i bakken og forsvinner ut i intet lenge før de når våre hjerter.

Riktignok fikk jeg høre etter forestillingen at skuespillerne overspilte denne kvelden, noe som påvirker en forestilling sterkt, men jeg tror problemet strekker seg forbi at ensemblet hadde en uheldig kveld. Muligens kunne en enda skarpere regi gjort susen når det angår å gi Siems historie en brodd som treffer publikum anno 2007. Men det blir spekulasjoner fra min side, da jeg ikke kjenner teksten i detalj.

Øyeblikket

De fem unge skuespillerne bærer forestillingen. Spesielt utpeker Janka Stensvold seg som Gloria, en morsom og hyggelig versjon av skolens versting. Stensvold har en energi og timing som synes å passe perfekt til rollen, det er tidvis en fryd å se Stensvold i aksjon. Og Lasse Valdal er veldig god som Knut, en gutt med dysleksi som forelsker seg i Irma (Katrine Kolgrov). Jeg husker spesielt en dialog hvor han og medspilleren John Nyutstumo virkelig skapte et sterkt scenisk øyeblikk. Knut har fått beskjed om at forholdet mellom han og Irma har gått for langt, og at de skal skilles. Han skal forflyttes til en gutteskole. Øyeblikket jeg snakker om oppstod da den mannlige læreren Per Seval (Nyutstumo) og Knut sitter i båten på vei til gutteskolen. Knuts sårbarhet spiltes her så mangfoldig og godt av Valdal at jeg kjente klumpen vokse i halsen. At Nyutstumo endelig også beveget seg bort fra det outrerte overspillet vi hadde sett tidligere i forestillingen, gjorde situasjon bare enda sterkere. Det var som klippet ut fra virkeligheten, men samtidig teatralt.